

MALTA

**QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA**

**ONOR. IMHALLEF
CARUANA DEMAJO GIANNINO**

Seduta tal-21 ta' Novembru, 2002

Citazzjoni Numru. 131/1997/2

***Formosa & Camilleri Limited* b]ala a[enti Malta tas-
so`jetà *Guardian Royal Exchange Assurance p.l.c.*
proprio u kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat
tag]ha *Michael Attard Limited***

versus

***Seamalta Company Ltd* u *The Cargo Handling
Company Ltd***

F`din il-kawla s-so`jetà attri`i, li hija so`jetà assikuratri`i, qieg]da tfittex li tie]u ming]and il-konvenuti spejje` li]allset lill-assikurat tag]ha g]all-]sara li saritlu mill-konvenuti.

1. I~~ITAZZJONI

I`-`itazzjoni tg]id illi fis-6 ta' Frar 1996 is-so`jetà *Michael Attard Limited* kienet da]]let f'Malta fuq il-bastiment *Pinto* konsenja ta']amsa u sebg]in (75) vettura tal-marka *Peugeot* li waslu bi]sarat u nuqqasijiet. Billi l-vetturi kienu assikurati mas-so`jetà attri`i, din]allset, g]an-nuqqas u g]all-]sarat li]arrab l-importatur, is-somma ta']ames mija u sitta u tmenin lira (Lm586), u erbg]a u sittin lira (Lm64) o]ra b]ala *survey fees*, b'kollox sitt mija u]amsin lira (Lm650), u [iet surrogata fid-drittijiet ta' l-importatur.

Billi qieg]da tg]id li l-konvenuti, jew xi wa]da minnhom, ja]tu g]al dan it-telf, is-so`jetà attri`i fet]et din il-kawla u qieg]da titlob illi l-qorti:

1. tg]id li l-konvenuti g]andhom iwie[bu, jew tg]id min minnhom g]andu jwie[eb, g]an-nuqqas u g]all-]sarat li g]alihom g]amlet tajjeb l-attri`i;
2. tillikwida d-danni fis-somma ta' sitt mija u]amsin lira (Lm650); u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew tikkundanna lil min minnhom ja]ti, i]allsu s-somma ta' sitt mija u]amsin lira (Lm650) imfissra fuq, flimkien ma' l-ispejje\ u l-img]ax minn dak in-nhar li kienet notifikata ` - ` itazzjoni.

2. L-E~~EZZJONIJIET

Is-so`jetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* ressqet dawn l-e`ezzjonijiet:

1. il-vetturi tni\\lu bil-]sara minn fuq il-bastiment, kif jidher mit-*tally sheets*;
2. is-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* ma g]andhiex twie[eb g]all-]sarat u g]an-nuqqas, ta]t ir-regolament numru 86 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet;
3. g]andha tif]i esebita l-polza ta' assikurazzjoni u ssir ukoll prova tal-]las lill-assikurat;
4. trid issir prova tas-somma ta']ames mija u sitta u tmenin lira (Lm586) b]ala danni;
5. *survey fees* ma humiex dovuti g]ax is-so`jetà attri`i ma kinitx surrogata f'dawn id-drittijiet;
6. ir-regolament 70 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet dwar *unit loads* u *unitised cargo* je]les lis-so`jetà minn kull responsabbiltà;
7. ir-regolament 90 u l-iskeda 13 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet ukoll je]lsu lis-so`jetà e`ipjenti minn kull responsabbiltà;
8. ebda mg]ax ma hu dovut g]ax is-so`jetà konvenuta ma kinitx imsej]a biex t]allas somma determinata u g]ax is-so`jetà attri`i ma kinitx surrogata fl-img]axijiet, u dan meta tqis illi s-so`jetà e`ipjenti ma g]andha ebda relazzjoni mas-so`jetà attri`i]lief permezz tal-polza; u
9. it-talbiet tas-so`jetà attri`i g]andhom ikunu mi`]uda bl-ispejje\.

Is-so`jetà konvenuta l-o]ra, *Sea Malta Company Limited*, ressqet dawn l-e`ezzjonijiet:

1. l-e`ipjenti hija me]lusa mir-responsabbiltà tajt klawsola ta' esoneru stipulata fil-polza tal-kariku; u
2. id-danni mitluba mill-attri`i ma jirri`ultawx mit-*tally sheet*.

3. IL-FATTI TAL-KA]

Il-fatti ta' dan il-ka\ [raw hekk: is-so`jetà *Michael Attard Limited* da]]let f'Malta]amsa u sebg]in (75) vettura tal-marka *Peugeot* fuq il-bastiment *Pinto* tas-so`jetà konvenuta *Sea Malta Company Limited*. Il-polza tal-kariku turi li l-vetturi li tg]abbew kienu "*new vehicles in good starting condition*"¹.

Meta l-vetturi twasslu Malta u tni`llu minn fuq il-bastiment fis-6 ta' Frar 1996, sar *tally* u nstab illi erbg]a (4) minnhom kellhom il-*front badge* nieqsa u o]ra kienet ming]ajr il-*wiper blades*². Il-vetturi, wara li tni`llu minn fuq il-bastiment, ittie]du f'idejn is-so`jetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* u ng]ataw lill-importatri`i dak in-nhar stess; mill-*gate pass-out* relativ jidher illi l-]sarat u n-nuqqasijiet komplew `diedu³. Qabel ma l-vetturi ttie]du mis-so`jetà importatri`i, sar *survey* u wara saru wkoll it-tiswijiet me]tie[a li [ew jiswew]ames mija u sitta u tmenin lira (Lm586)⁴. Is-so`jetà attri`i, b]ala assikuratri`i, g]amlet tajjeb g]al dawn il-]sarat u kienet surrogata fid-drittijiet ta' l-assikuratur⁵.

L-attri`i qieg]da titlob ukoll erbg]a u sittin lira (Lm64) b]ala *survey fee*: erba' liri (Lm4) g]al kull wa]da mis-sittax-il (16) karrozza li kellhom]sarat jew nuqqasijiet.

4. KONSIDERAZZJONIJIET TAL-QORTI

Ix-xiehda, mela, juru li l-vetturi tg]abbew bla]sara fuq il-bastiment, ni`llu minn fuq il-bastiment b'nuqqas ta' erba' *front badges* u ta' *wiper blades*, u bejn il-waqt li ni`llu minn fuq il-bastiment u l-waqt meta ng]ataw lill-importatri`i, sarulhom il-]sarat u n-nuqqasijiet l-o]ra kollha li jidhru fuq l-*invoice* ta' l-importatri`i.

¹ Fol. 8.

² Foll. 33 et seq.

³ Fol. 17.

⁴ Foll. 6 et seqq.

⁵ Fol. 19.

4.1 L-e`ezzjonijiet ta' *The Cargo Handling Company Limited*

Dawn il-]sarat u nuqqasijiet l-o]ra [raw wara li l-vetturi tni\\lu minn fuq il-bastiment i\\da qabel ma ng]ataw lill-importatri`i g]ax is-*surveyor* rahom fuq il-moll stess. Dan ifisser li l-]sara u n-nuqqasijiet [raw waqt li l-vetturi kienu f`idejn is-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* u jfisser ukoll li din naqset mill-obbligazzjoni kuntrattwali tag]ha li t]ares sew il-vetturi waqt li dawn kienu fdati fil-kustodja tag]ha: ladarba *The Cargo Handling Company Limited* ma g]amlitx dak li kien me]tie[biex t]ares]wejje[]addie]or fdati f`idejha, g]andha twie[eb g]al dan in-nuqqas, i\\da, naturalment, g]andha twie[eb biss g]an-nuqqasijiet u g]all-]sarat li [raw waqt li l-vetturi kienu f`idejha u mhux waqt li kienu f`idejn]addie]or. G]alhekk, l-ewwel e`ezzjoni g]andha tiftehem fis-sens biss li *The Cargo Handling Company Limited* ma twe[ibx g]an-nuqqasijiet li saru waqt li l-vetturi kienu fuq l-bastiment.

The Cargo Handling Company Limited qieg]da tistrie], fit-tieni e`ezzjoni tag]ha, fuq ir-regolament 86 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet dwar pakki difettu\\i. Dan ir-regolament, i\\da, ma jg]oddx g]all-ka\\ tallum, g]ax kull vettura hija *unit* g]aliha, u ma titqiesx parti minn merkanzija li waslet flimkien ma' o]ra f`pakkett wie]ed. It-tieni e`ezzjoni wkoll hija mi`]juda.

It-tielet e`ezzjoni trid li tkun esebita kopja tal-polza ta' assikurazzjoni li ta]tha sar il-]las mill-attri`i lill-assikurata tag]ha, u trid ukoll prova tal-]las mis-so`jetà attri`i lill-importatri`i.

Il-polza ta' assikurazzjoni hija kuntratt bejn l-assikuratur u l-assikurat, u ma tinteressax lil terzi. Kull ma jinteressa lill-konvenuti hu li l-attri`i]allset lill-assikurata u kienet surrogata fid-drittijiet tag]ha. Din il-prova saret bis-*subrogation form*⁶ li biha l-importatri`i stqarret li qieg]da tir`ievi]las ming]and is-so`jetà attri`i, u g]alhekk issurrogatha fid-drittijiet tag]ha.

It-tielet e`ezzjoni hija g]alhekk mi`]juda.

Ir-raba' e`ezzjoni trid prova dwar il-*quantum* tad-danni. Din il-prova saret bl-*invoice* ta' l-importatri`i⁷.

⁶ *Fol. 19.*

⁷ *Foll. 6 et seqq.*

Il-]ames e`ezżjoni hija dwar *survey fees*; is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id li ma g]andhiex t]allas g]al *survey fees* g]ax l-attribi ma kinitx surrogata fid-dritt g]all-]las ta' dawn il-*fees*.

Is-*survey fees* kienu spi]a me]tie[a biex issir likwidazzjoni tad-danni, u kienu spi]a li saret me]tie[a g]ax kien hemm il-]sara; huma spi]a li kienet issir ukoll li kieku l-merkanzija ma kinitx assikurata, u ma hix xi spi]a lejda min]abba l-assikurazzjoni. G]alhekk, min iwie[eb g]all-]sara g]andu jwie[eb ukoll g]all-konsegwenzi kollha tag]ha, fosthom l-ispejje\ biex saret *survey*.

Is-sitt u s-seba' e`ezżjonijiet huma mibnija fuq ir-regolamenti 70 u 90 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet. Dawn ir-regolamenti, i]da, ma je]ilsux lill-konvenuta mir-responsabbiltà g]all-]sara u g]an-nuqqasijiet: ir-regolament 70 ig]id biss kif g]andhom jin]ar[u r-ri`evuti i]da ma jg]id xejn dwar]elsien minn responsabbiltà, waqt li r-regolament 90 ig]id li l-merkanzija tin]a\en *in the open and always at the sole risk of the owner*. Dan ir-regolament, i]da, jolqot biss ir-relazzjonijiet bejn l-awtoritajiet u l-importatur, u mhux ir-relazzjonijiet bejn *The Cargo Handling Company Limited* u l-importatur⁸, li huma ta' natura kuntrattwali. Is-sitt u s-seba' e`ezżjonijiet huma, g]alhekk, mi`]uda.

It-tmien e`ezżjoni tg]id illi l-konvenuta ma g]andhiex t]allas l-img]axijiet.

Dwar l-img]ax, il-qorti ma tarax g]ala min jikkontesta talba g]alkemm ja]ti g]all-]sara, u g]alhekk i]omm f`idejh sakemm iddum il-kaw]a flus li jmissu lil]addie]or, g]andu jkun stmat a]jar minn min jistqarr il-]tija tieg]u u j]allas mill-ewwel. Min jie]u r-riskju li jikkontesta kaw]a, u g]alhekk itawwal i]\mien tal-]las, g]andu jwie[eb g]all-konsegwenzi kollha tad-dewmien.

L-e`ezżjoni dwar l-img]ax hija g]alhekk mi`]uda.

4.2 L-e`ezżjonijiet ta' *Sea Malta Company Limited*

Is-so`jetà konvenuta l-o]ra *Sea Malta Company Limited* g]andha t]allas biss ta' dak li naqas waqt illi l-vetturi kienu f`idejha. Il-klawsoli ta' e]oneru li fuqhom qieg]da tistrie] fl-ewwel e`ezżjoni tag]ha ma je]ilsuhiex mir-responsabbiltà,

⁸ Ara *Joseph Felice Pace nomine versus Godwin Abela nomine*, Qorti tal-Kummer`, 2 ta' Mejju 1989, Vol. LXXIII.IV.948.

g]ax dawn il-klawsoli jistg]u biss jaqilbu l-oneru tal-prova fuq is-so`jetà attri`i biex din turi li l-]sara [rat waqt li l-vetturi kienu f`idejn is-so`jetà konvenuta. {à rajna, i\da, li s-so`jetà attri`i wriet, permezz tal-polza tal-kariku, li l-vetturi ttellg]u bla]sara u bla nuqqasijiet fuq il-bastiment, u wriet ukoll, permezz tat-*tally sheets*, li xi w]ud minnhom ni\lu bin-nuqqas. Il-prova li n-nuqqas se]] waqt li l-vetturi kienu f`idejn is-so`jetà konvenuta, g]alhekk, saret.

In-nuqqasijiet li g]andha twie[eb g]alihom *Sea Malta Co. Ltd* huma ta' erba' *front badges*, li jiswew erba' liri u]amsa u sebg]in `ente\mu (Lm4.75) kull wa]da, dsatax-il lira (Lm19) b'kollox, u tal-*wipers* li jiswew seba' liri u g]axar `ente\mi (Lm7.10): sitta u g]oxrin lira u g]axar `ente\mi (Lm26.10) b'kollox. Ma' dawn trid i\id ukoll g]oxrin lira (Lm20) g]as-*survey* fuq il-]ames karrozzi bin-nuqqasijiet, b'kollox sitta u erbg]in lira u g]axar `ente\mi (Lm46.10).

Il-]sarat u n-nuqqasijiet l-o]ra, li ma sarux waqt li l-vetturi kienu f`idejn din is-so`jetà, ma t]allasx g]alihom hi. Il-qorti qieg]da g]alhekk tiddisponi wkoll mit-tieni e`ezzjoni ta' *Sea Malta Co. Ltd*.

Mela *Sea Malta Co. Ltd* g]andha t]allas sitta u erbg]in lira u g]axar `ente\mi (Lm46.10) b]ala sehemha mid-danni, waqt li *The Cargo Handling Co. Ltd* g]andha t]allas il-bqija, li ti]i sitt mija u tliet liri u disg]in `ente\mu (Lm603.90)⁹.

Il-qorti g]alhekk tiddisponi mit-talbiet tas-so`jetà attri`i u mill-e`ezzjonijiet tal-konvenuti billi tg]id li s-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* g]andha tag]mel tajjeb g]al danni ta' sitt mija u tliet liri u disg]in `ente\mu (Lm603.90), u g]alhekk tikkundanna lil din is-so`jetà t]allas lis-so`jetà attri`i din is-somma, flimkien ma' l-img]ax skond it-talba; u tg]id ukoll illi s-so`jetà *Sea Malta Company Limited* g]andha tag]mel tajjeb g]al danni ta' sitta u erbg]in lira u g]axar `ente\mi (Lm46.10), u tikkundanna lil din is-so`jetà t]allas lis-so`jetà attri`i din is-somma, flimkien ma' l-img]ax skond it-talba.

L-ispejje\ jinqasmu hekk: tlittax-il parti minn erbatax (¹³/14) t]allashom *The Cargo Handling Company Limited*, u l-parti l-o]ra minn erbatax (¹/14) t]allasha *Sea Malta Company Limited*.

⁹ Lm650.00 – Lm46.10 = Lm603.90.

Kopja Informali ta' Sentenza

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.